

Риёзус солиҳийн шархи / Риёзус солиҳийн шархи / 822-ҳадис

822 - وَعَنْ حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: نَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَشْرِبَ فِي آئِهِ الْذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَأَنْ نَأْكُلَ فِيهَا، وَعَنْ لُبْسِ الْحَرَبِ وَالْدِيْبَاجِ وَأَنْ نَجْلِسَ عَلَيْهِ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ .[5837]

822. Ҳузайфа розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам бизни тилла, кумуш идишларда ичимлик ичиш ва ейишдан ҳамда илагу дебож кийишдан ва устига ўтиришдан қайтарғанлар».

Имом Бухорий ривояти.

Шарҳ: Дебож», ипак матоларнинг номлари. Дебож – ўриш-арқоғи ипакдан бўлган юпқа мато.

Бошқа ҳадисда қуидагича келган:

Ҳузайфа розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Тилло ва кумуш идишларда ичманглар. Ипак ва дебожни кийманглар. Чунки ўшалар бу дунёда уларга, охиратда сизларга», дедилар».

(Имом Бухорий, Муслим, Абу Довуд ва Термизий ривояти)..

Бошқа бир ривоятда:

«Ким тилло ва кумуш идишда ичимлик ичса, қорнига жаҳаннамдан олов киритур», дейилган.

Ушбу ҳадиси шарифда Пайғамбар соллаллоху алайҳи васаллам сиз билан биз умматларини түрт нарсадан қайтармоқдалар:

1. Тилло идишда ичимлик ичмоқдан.
2. Кумуш идишда ичимлик ичмоқдан.
3. Ипак кийим киймоқдан.
4. Дебож кийим киймоқдан.

Тилло ва кумуш идишларда ичимлик ичиш ҳаром бўлганидек, уларда таомemoқ ҳам ҳаромдир. Айниқса:

«Ким тилло ва кумуш идишда ичимлик ичса, қорнига жаҳаннамдан олов киритур» дейилган ривоятдан бу маъно яққол англанилади.

Шариатимизда тилло ва кумушни идиш сифатида ва шунингдек, бошқа турмуш асбоблари сифатида ишлатишни ҳаром қилингани бир неча ҳикматларга биноан бўлганини уламо аҳли алоҳида таъкидлайдилар:

1. Тилло ва кумуш қадимда ҳам, ҳозирда ҳам пул бирлиги, гоҳида муомаладаги, гоҳида эҳтиётдаги давлат мулки сифатида ишлатилиб келингани ҳаммага маълум. Агар тилло ва кумушни идиш ёки шунга ўхшаш нарсаларга ишлатиш йўлга қўйиладиган бўлса, мазкур соҳага, яъни, хазина бойлиги соҳасига зарар етиши турган гапга айланиб қолади.
2. Тилло ва кумушдан идиш-товоқ, тароқ, қошиқ ва шунга ўхшаш нарсалар тутишга изн берилса, бойлар орасида манмансираш, мутакаббирлик, ҳамма нарсасини тиллодан қилишга уриниш кучайиб кетиб, жамиятда ноқулай ҳолат вужудга келади. Кўпгина дунёни ларзага солган империяларнинг таназзулга юз тутишларига айни шунга ўхшаш ҳолатлар сабаб бўлгани ҳаммага маълум.
3. Тилло ва кумушдан турли асбоб-анжомлар тутишга рухсат бўлса, бойлар бу борада ўзаро ким ўзарга мусобақа қилган бир пайтда камбағалларнинг кўнгли синиб, паришонҳол бўлишлари юзага келади. Ислом эса, бу ҳолатга ҳеч йўл қўймайди.

Хузайфа розияллоҳу анҳу Мадоинда эди. Ичимлик келтиришларини сўради. Қишлоқнинг оқсоқоли кумуш идишда сув келтирди. У идишни олиб, келтирувчига қараб отди ва:

«Мен уни қайтарсан ҳам, яна шу идишда олиб келгани учун уни

ўзига қараб отдим. Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Тилло ва кумуш идишларда ичманглар. Ипак ва дебожни кийманглар. Чунки, ўшалар бу дунёда уларга, охиратда сизларга», деганлар», деди.

Бошқа бир ривоятда:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам бизларни тилло ва кумуш идишларда ичимлик ичмоқ ва таом емоқдан ҳамда ипагу дебожни киймоқ ва устига ўтиromoқдан қайтарғанлар», дейилган.

Иккисини икки шайх ва Насайй ривоят қилғанлар.

Хузайфа розияллоху анху машхур саҳобийларданлигини ва у киши Шом тарафларда волий бўлиб ўтганларини аввалги китобларда ўрганғанмиз.

Мадоин ўша пайтда Форс юртига қарашли машхур шаҳарлардан бири бўлган. Биз қишлоқ оқсоқоли, деб таржима қилган ибора «дехқон» деб келган. Араблар ўша пайтда қишлоқ бошлиқларини шундоқ атаган эканлар.

Ушбу ривоятда саҳобаларнинг бошқа мусулмонларга Пайғамбар соллаллоху алайҳи васалламдан олган таълимотларини, шариат аҳкомларини қандоқ ўргатғанлари худди кўргазмали дарсдек аён бўлиб турибди.

«Хузайфа розияллоху анху Мадоинда эди. Ичимлик келтиришларини сўради».

Машхур саҳобий Хузайфа розияллоху анху Мадоин шаҳрида турғанларида кунлардан бир кун сув ичгилари келиб, ўша ерда турғанлардан сув келтиришларини сўрадилар.

«Қишлоқнинг оқсоқоли кумуш идишда сув келтирди».

Хузайфа розияллоху анху катта саҳобий ва катта вилоят волийси бўлғанларидан ҳурматларини жойига қўйиш мақсадида бирорга амр қилмасдан қишлоқ оқсоқолининг ўзи у кишига сув тутди. Аммо унинг сув келтирган идиши кумушдан эди. Хузайфа розияллоху анху қишлоқ оқсоқоли қўлидан сувли идишни олдилар, аммо идиш кумушдан эканини кўриб:

«У идишни олиб, келтирувчига қараб отди»

Албатта, Хузайфа розияллоху анхунинг қишлоқ оқсоқолига нисбатан бундоқ муомала қилишлари ўша ерда бўлғанларни ажаблантириши турган гап эди. Шунинг учун у киши дарҳол ўzlари қилган иш юзасидан кишиларга тушунтириш ҳам бердилар.

«Мен уни қайтарсам ҳам, яна шу идишда олиб келгани учун уни ўзига қараб отдим».

Яъни, бундан олдин ҳам шунга ўхшаш ҳодиса бўлган, Ҳузайфа розияллоҳу анҳуга худди шу қишлоқ оқсоқолининг ўзи кумуш идишда сув туттган, унга кумуш идишда сув ичмоқ мусулмон киши учун ҳаром эканини баён қилиб берган эканлар. Лекин қишлоқ оқсоқоли бу гапларга эътибор бермай яна кумуш идишда қайтадан сув олиб келгани учун Ҳузайфа розияллоҳу анҳу ибрат бўлсин деб, унга юқоридагидек муомалани қилган эканлар. Аммо Ҳузайфа розияллоҳу анҳу ўз сўzlари сингани учун бундок муюмалага ўтган эмасдилар. Балки, мазкур қишлоқ оқсоқоли ўзининг нотўғри тасарруфи или Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сўzlарини синдиргани учун эди. Шунинг учун Ҳузайфа розияллоҳу анҳунинг қаттиқ аччиқлари чиқди. Ва сўzlари давомида:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Тилло ва кумуш идишларда ичманглар. Ипак ва дебожни кийманглар. Чунки, ўшалар бу дунёда уларга, охиратда сизларга», деганлар», дедилар».

Худди шу жумлалар «Таом ва шароб китоби»да келган ва ўша ерда бу масалани батафсил шарҳ қилганмиз.

Бошқа бир ривоятда:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам бизларни тилло ва кумуш идишларда ичимлик ичмоқ ва таом емоқдан ҳамда илагу дебожни киймоқ ва устига ўтиromoқдан қайтаргандар», дейилган».

«Ипак» ингичка арқоқли майин шойи бўлиб, «дебож» йирик арқоқли, майинлиги ипакникича даражада бўлмаган шойидир.

Ушбу ривоятда тўрт нарсадан тўрт мақсадда фойдаланмоқ манъ қилинмоқда.

Тилло ва кумуш идишлардан ичимлик ичмоқ ва таом емоқ мақсадида фойдаланиш манъ қилинган бўлса, ипак ва дебожни кийим қилиб киймоқ ёки тўшаб устига ўтиришдан қайтарилмоқда.

Тилло ва кумуш идишларда ичимлик ичиш ва таом тановул қилиш ҳаромдир.

Бу ҳукм эркагу аёлга баробардир. Барча ҳадисларда бу ҳукм умумий қилиб айтилган, ҳеч ким истисно қилинмаган.

Ипак ва дебождан кийим кийиш эркакларга ҳаромдир.

Бошқа ҳадисларда аёллар ипак ва дебож кийишлари мумкинлиги айтилган, иншааллоҳ, кези келганда бу масалани батафсил ўрганамиз.

Ипак ва дебождан тўшак, ўриндиқ сифатида фойдаланиб бўлмаслигини ҳам айтилмоқда.

Бу масалада уламо ахлларимизнинг, хусусан, ҳанафийларнинг баъзи мулоҳазалари бор. Улар бошқа мазҳабларга хилоф қиласорқ шойи тўшакларга ижозат берадилар. Чунки, Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анхуунинг гиламлари устига ташлаб қўядиган, ипакдан қилинган болишлари бўлган. Иккинчидан, устига чиқиб ўтириш ўша нарсани хорлашдек гап, дейдилар ҳанафийлар. Жонли нарсаларнинг расми бор матодан кийим киймоқ ҳаром, лекин ўшандоқ нарсанинг устига ўтириш ҳалол қилинган. Ипак масаласи ҳам худди шунга ўхшайди. Бу ривоятда келган маъно эса, фақат шу жойда бўлиб, уни қўлладиган бошқа далил йўқ.

Манба: hadis.islom.uz

